
Saknr: 2020/41438-1
Saksbehandlar: Kathrin Jakobsen

Saksgang

Utval	Utv.saknr.	Møtedato
Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon		12.03.20

Internasjonalt prosjektsamarbeid - prioriteringar og forankring

Forslag til vedtak

1. Alle internasjonale samarbeidsprosjekt der Vestland fylkeskommune ved fylkesdirektør innovasjon og næringsutvikling er prosjektleiar, skal leggjast fram for Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon for godkjenning i to omgangar: 1) Prosjektskisse og finansieringsmodell, 2) Fullstending søknad før søknadsfristens utløp.
2. Deltaking i internasjonale samarbeidsprosjekt der Vestland fylkeskommune ved Avdeling for innovasjon og næringsutvikling er partner, skal vedtakast administrativt og gjennomførast innan budsjettamma.
3. Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon skal ha årlege rapportar med oversikt over deltaking i internasjonale samarbeidsprosjekt, ressursbruk og måloppnåing.

Samandrag

Fylkesrådmannen vil leggje fram eit forslag til ny internasjonal strategi for Vestland fylkeskommune i løpet av 2020. Strategien vil setje retning for det internasjonale arbeidet i alle avdelingane. For Avdeling for innovasjon og næringsutvikling er internasjonalt prosjektsamarbeid eit viktig verkemiddel. I Handlingsprogram for innovasjon og næringsutvikling 2020, vedtatt av Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon 13. februar, står det at internasjonalt samarbeid og prosjekt er ein integrert del av alle satsingsområda der det gir ein meirverdi. Saka drøftar kva moglegheiter som ligg i EU-programma for å nå måla i handlingsprogrammet og kor det er behov for politisk involvering.

Bård Sandal
fylkesdirektør

Kathrin Jakobsen
seksjonssjef

Saksframlegget er godkjent elektronisk og har difor ingen handskriven underskrift

Saksutgreiing

Bakgrunn for saka

Fylkesrådmannen vil leggje fram ei politisk sak for fylkesutvalet om internasjonal strategi for Vestland fylkeskommune som skal vere styrande for det internasjonale arbeidet i alle avdelingane. Kvar avdeling har høve til å delta i internasjonale samarbeidsprosjekt på vegne av Vestland fylkeskommune. Dette arbeidet må forankrast i planar og strategiar for den einskilde avdeling sitt ansvarsfelt og i fagutvala. Fylkesdirektøren legg difor fram denne saka for å få avklart korleis vi skal jobbe på dette feltet.

Hordaland fylkeskommune og Sogn og Fjordane fylkeskommune har over mange år deltatt aktivt i internasjonale prosjekt som prosjektleiar eller ordinær partner. Hordaland fylkeskommune har i tillegg jobba aktivt med å mobilisere andre aktørar til å delta i internasjonale prosjekt, slik som kommunar, bedrifter og frivilljuge organisasjonar.

Dei mest relevante EU-programma for arbeidet med innovasjon og næringsutvikling er:

- Interreg, som er EU sitt program for regional utvikling
- Erasmus+, som er EU sitt program for opplæring, utdanning, ungdom og idrett
- Horisont 2020, som er EU sitt store forskings- og innovasjonsprogram

Programma gir prosjektstønad til forskingsinstitusjonar, offentleg sektor, næringsliv og frivilljug sektor.

Norsk deltaking i Interreg blir finansiert over statsbudsjettet som ein del av dei regionale utviklingsmidlane. Gjennom EØS-avtalen har Noreg fått innvilga full rett til deltaking i Horisont 2020 og Erasmus+ for perioden 2014-2020.

Gjennom EØS-avtalen bidrar Noreg med betydelege beløp til sosial og økonomisk utjamning i dei mest utsette delane av Europa. Prosjekt som blir finansiert med EØS-midlar kan òg vere aktuelle for Vestland fylkeskommune å delta i, men då etter invitasjon frå ein aktør i eit av dei deltakande landa i Europa.

Programarbeidet i EU er inndelt i 7-årsperiodar. Inneverande programperiode, 2014-2020, er snart avslutta. Regjeringa har allereie signalisert at dei vil delta i dei tre ovannemnde programma òg i neste periode, 2021- 2027. Regjeringa vil i nær framtid leggje fram kor mykje norske midlar som skal inngå i desse programma og om det er eventuelle andre program Noreg òg skal delta i.

Prosesen rundt EU sitt langtidsbudsjett blir avslutta i løpet av våren. Innrettinga av programma i neste periode skal byggje opp under EU sin nye vekstpolitikk "Green Deal", kor ambisjonen er å bli eit klimanøytralt kontinent innan 2050. Tiltaka skal bidra til å kutte utslepp samtidig som vi skaper arbeidsplassar på ein inkluderande måte. Satsingsområda under strategien er: Energi, bygg, industri og mobilitet. Europakommisjonen kjem til å leggje frem ei ny klimalov for å sikre at måla er innlemma i lovverket hos medlemslanda og i Noreg.

Det er framleis midlar igjen i Horisont 2020 og Erasmus+ som det er mogleg for Vestland fylkeskommune å søkje på i 2020 til prosjekt som er forankra i handlingsprogrammet for innovasjon og næringsutvikling. I Interreg er det ikkje norske midlar igjen. Etter kvart som vi får informasjon om innrettinga i programma i ny programperiode og norsk finansiering av Interreg, vil vi kunne starte prosessar for å utvikle prosjektsøknader innafor desse rammene.

Kvifor delta i internasjonalt prosjektsamarbeid?

Eit samarbeid med europeiske partnerar innan ramma av EU-programma skal bidra til å finne gode løysingar og bygge vidare på eksisterande metodar eller løysingar. Gjensidig læring er òg ei viktig målsetting. I tillegg gir internasjonalt prosjektsamarbeid Vestland fylkeskommune høve til å kople seg opp mot europeiske prosessar og halde seg oppdatert på kva som skjer i Europa og EU.

Europeiske prosjekt involverer ofte eit regionalt partnerskap i Vestland. Her jobbar vi med konkrete tema i eit tett samarbeid med andre samfunnsaktørar for å løyse problemstillingar spesielt relevante for oss og vår region. Vi blir betre kjent og vi får til betre løysingar gjennom eit slikt samarbeid

Internasjonalt prosjektsamarbeid er eit av verkemidla partnerskapen i Vestland har for å nå felles regionale mål prioriterte i regionale planar. Vestland fylkeskommune kan bruke europeiske midlar til å setje i gang innovasjonsprosjekt som vi elles ville hatt vanskar med å finansiere. Vi ser at EU sine satsingar innan innovasjon og næringsutvikling i stor grad passar med våre egne politiske mål. Vi kan bruke prosjektsamarbeid til å gi ei samfunnsretning gjennom til dømes offentleg innkjøp og satsingar. Eit døme kan vere satsinga på nullutslepp i offentleg transport. Eit anna døme kan vere smarte samfunn

Noreg betalar betydelege summer inn til EU gjennom EØS-avtalen. Nasjonale myndigheiter har difor oppfordra fylkeskommunane til å jobbe for å "hente midlane tilbake igjen" gjennom mobilisering til deltaking i samarbeidsprosjekt. Midlane som norske myndigheiter har sett av på statsbudsjettet til finansiering av norsk deltaking i Interreg, må Vestland fylke konkurrere med andre norske fylke og kommunar om. Dersom Vestland ikkje søker på desse midlane, er det andre norske fylke/kommunar som får finansiert sine utviklingsprosjekt.

Denne typen prosjekt vil og kunne bidra til sosial og økonomisk utjamning i Europa, som er spesielt viktig i den urolige tida som Europa no er inne i med auka kulturelle og etniske motsetnader. Vestland fylkeskommune kan og oppretthalde eit nært samarbeid med Storbritannia gjennom prosjektsamarbeid i program som dei sluttar seg til etter kvart som Brexit-prosessen utviklar seg. Interreg er eit programområde kor vi veit at Storbritannia er interessert i å delta i neste programperiode.

Status for deltaking i EU-programma i noverande periode og moglegheiter i neste periode

Sogn og Fjordane og Hordaland fylkeskommune har gode erfaringar med deltaking i EU-programma i noverande periode. Det er viktig å følgje med og påverke innhaldet i programma i neste programperiode, slik at vi står godt rusta til å søkje om midlar i 2021.

Interreg

Interreg er delt inn i tre ulike program: A, B og C. A-programma handlar om samarbeid mellom regionar som ligg langs eller på kvar si side av ei nasjonalgrense. For Noreg betyr dette samarbeid med grenselanda; Sverige, Finland, Russland og Danmark. B-programma, t.d.

Nordsjøprogrammet, handlar om samarbeid mellom regionar som har geografisk nærleik til kvarandre, og som møter felles utfordringar. Interreg C (Interreg Europa) prioriterer formidling og deling av erfaringar og bygging av nettverk mellom regionale og lokale aktørar frå heile Europa. Vestlandsfylka har berre tilgang til B og C.

Vestland fylkeskommune representerer alle norske fylke i gruppa som førebur det nye Nordsjøprogrammet i regi av vervet som nasjonalt kontaktpunkt. Dette gir oss spesielle høve til å påverke retninga men også til å vere i stand til å søkje frå 2021. I statsbudsjettet har det vore sett av om lag 188 millionar kroner til Interreg i programperioden 2014-2020. Det meste av midlane har gått til A-programma. Dei signala fylkesdirektøren har fått til no tydar på at Regjeringa vil kutte Interregmidlar i neste periode på same måte som dei har gjort med andre regionale utviklingsmidlar. Det er difor forventna diskusjonar mellom landsdelane om kva for Interreg-program Noreg bør satse på og kor mykje midlar som bør leggjast i dei forskjellige programma. Fylkesrådmannen vil leggje fram ei sak for Vestlandsrådet på neste møte om korleis dei kan påverke norske myndigheiter sine prioriteringar innafor Interreg-programma slik at vestlandsfylka kan få tilgang på midlane på lik linje med dei andre fylka.

Horisont 2020 / Horisont Europa

Horisont 2020 er verdas største forskings- og innovasjonsprogram. Per mars 2019 har norske aktørar fått tildelt 8 milliardar kroner. Samarbeidsprosjekt i H2020 kan få 100 % finansiering.

Horisont 2020 har tre fokusområde: Byggje framifrå forskingsmiljø, skape eit konkurransedyktig næringsliv og møte dei store samfunnsutfordringane. Berekraftig utvikling og klimarelaterte utfordringar er gjennomgåande prioriteringar i Horisont 2020. I Vestland er det fleire store forskingsaktørar som har utvikla og fått godkjent mange prosjektsøknader, t.d. Universitetet i Bergen, Høgskulen på Vestlandet, Vestlandsforskning, Haukeland universitetssjukehus og Havforskningsinstituttet i tillegg til offentleg sektor og næringsliv

Forskinga skal svare på eit behov i samfunnet. Målet er at forskingsresultata i størst mogleg grad skal kunne omsetjast på ein marknad i form av varer eller tenester. Samarbeid mellom forskning, næringsliv, offentleg sektor og det sivile samfunnet, blir vektlagt. Forskningsrådet har finansiert regionale nettverk som skal mobilisere til auka deltaking i H2020, med anna Horisont Vest som

omfatta Rogaland og Hordaland og EU-nettverket i Sogn og Fjordane. Hordaland fylkeskommune tok i tillegg initiativ til å etablere ei regional mobiliseringsgruppe til H2020, der Universitetet i Bergen, Innovasjon Norge, Forskningsrådet, Bergen kommune og VIS er med. Kvar av desse aktørane har nettverk som kan mobiliserast, både kommunar, bedrifter og forskingsinstitusjonar. Målsettinga har vore å kople aktørar som kan ha felles interesse i å utvikle prosjektsøknader som kan svare på dei samfunnsutfordringane som aktørane møter. Her kan det og vere aktuelt for Vestland fylkeskommune å vere med som partner.

I neste programperiode vil EU kople programmet, som då skal heite Horisont Europa, fokusere på forskning, innovasjon og *implementering*. Det betyr at programmet har ambisjonar om å løyse samfunnsutfordringar i enno større grad og sikre at forskinga blir omsett i handling.

Erasmus+

Hovudfokuset for Erasmus+-programmet i noverande periode har vore den store ungdomsløysa i Europa og behovet for å tette gapet mellom utdanning og opplæring og dei ferdigheitene som blir etterspurde i arbeidsmarknaden. Kopling mellom utdanning og arbeidsliv har difor vore eit prioritert tema.

Programmet gir støtte til eit mangfald av prosjekt, både mobilitetsprosjekt for kortare opphald (3-4 dagar) i Europa for læring og erfaringsutveksling, vaksenopplæringsprosjekt, strategiske partnerskapsprosjekt (2-3 årig) og sektoralliansar for å byggje robuste strukturar med stønadsbeløp på opp til 40 millionar kroner. Krava til medfinansiering i alle desse prosjekta er 20 %. Både Sogn og Fjordane og Hordaland fylkeskommune er blant dei fylka i Noreg som har henta ut mest midlar til utveksling av elevar, lærlingar, lærarar, ungdomar og ungdomsarbeidarar.

Hordaland fylkeskommune har i noverande programperiode hatt ein samarbeidsavtale med Diku, som forvaltar Erasmus+-programmet i Noreg, om forenkla søknadsprosedyrar. Hordaland fylkeskommune sendte kvart år ein fellessøknad til Diku om midlar til mobilitetsprosjekt. I tillegg til elevutveksling søkte Hordaland fylkeskommune også om midlar til tverrsektorielle, lokale prosjekt kopla til dei vidaregåande skulane innan yrkesfag eller fagskulen i storleiken 600 000 - 1 million kroner. Det har resultert i nytt samarbeid lokalt innan tema som reiselivsutvikling, entreprenørskap, lokal nærings- og teknologiutvikling, velferdsteknologi, havromsteknologi, lokalmat, marin næringsutvikling (akvakultur) og klima og miljø.

Hordaland fylkeskommune har i tillegg mobilisert aktørar innan karriererettleiing, etablerarretteiing og integrering til å delta i prosjekt knytt til vaksenopplæring. Til saman blei det henta inn 1,2 millionar kroner i 2018-2021 for å styrkje lærarane og instruktørane sin kompetanse på vaksenopplæringsfeltet. Hordaland fylkeskommune har vidare utvikla eit lågterskeltilbod for ungdomar som har falt ut av vidaregåande skule. Dei som vil kan bli sendt ut som frivillige til ulike prosjekt i utlandet, for å styrkje kompetansen og samfunnsengasjement.

Opplæring og kompetanseutvikling står høgt oppe på dagsorden i EU. Europakommisjonen planlegg difor å auke tildelinga til Erasmus+-programmet i neste periode.

Korleis nytte EU-programma for å fremje innovasjon og næringsutvikling i Vestland?

EU-programma er både eit verkemiddel for løysing av samfunnsutfordringar som er felles på europeisk nivå og for utvikling basert på våre utviklingsmål for Vestland og på vår styrke som region. Verdikjedene vert i stadig større grad internasjonale. Europeisk samarbeid gir oss høve til kunnskapsbasert omstilling og å utvikle konkurransekraft som deltakar i sterke verdikjeder.

Vestland fylke skal no i gang med strategisk planlegging der omstilling og innovasjon vert viktige stikkord. Planprosessen skal stake ut våre prioriteringar. Fram til nye regionale planar er på plass, er det Handlingsprogram for innovasjon og næringsutvikling 2020, vedtatt av Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon 13. februar, som er vårt styringsdokument. Her går det fram at internasjonalt samarbeid og prosjekt er ein integrert del av alle satsingsområda der det gir ein meirverdi. Alle internasjonale samarbeidsprosjekt skal vere forankra i eit av satsingsområda og bidra til å nå målsettingane på desse områda.

Dei vedtekte satsingsområda er:

- Omstilling
- Grøn konkurransekraft og klimainnovasjon
- Vekst gjennom entreprenørskap, nyskaping og internasjonalisering
- Forsking for styrka innovasjonsevne

- Kompetanse og karriere
- Berekraftige byar og samfunn
- Naturressursar - forvaltning og næringsutvikling

I utgangspunktet vil det vere relevant å løfte alle desse satsingsområda inn i internasjonale samarbeidsprosjekt. Vi har her ein unik moglegheit til å fremje regionen vår i nettverk i Europa og knytte oss tettare til partnerar.

Interreg Nordsjøprogrammet er eit av dei programma som vil vere mest aktuelt for Vestlandet etter 2021. Venta prioriteringane i dette programmet kjem til å ha meir spissa fokus på innovasjon og eit grønt samfunn. Dette gjer at vi kan jobbe konkret med dei utfordringane som er avdekka i Vestland fylke og realisere arbeidet vi legg ned gjennom Nordsjøkommisjonen. Kriteriet for å få tildelt desse midlane, er at den regionale aktøren matchar den tildelte summen, anten i form av arbeidstimar eller reine pengar. Under dagens ordning er denne satsen 50 %. Vi ønskjer å kunne bruke det nye Nordsjøprogrammet når dei fyrste utlysingane kjem i 2021. Med kutt i Interreg-midlar for norske aktørar vil det vere viktig å vere godt førebudd og starte arbeidet med å utvikle prosjektidèar i god tid på førehand. Gjennom Nordsjøkommisjonen og etablert kontaktnett elles i Europa veit vi av erfaring at vi òg vil få førespurnader om å delta som partner i Interreg-prosjekt som er initiert av andre europeiske regionar.

Gjennom dei etablerte Horisont 2020-nettverka i regionen har Vestland fylkeskommune tett kontakt med forskingsmiljøa. Vi får dermed ofte førespurnader om å delta i søknader til Horisont 2020, spesielt frå Høgskulen på Vestlandet, jf prosjektet RRI2Scale. Vi ser at det vil kome fleire gode moglegheiter til å delta i prosjekt innan Horisont 2020 og etter kvart Horisont Europa, på denne måten, både tematisk men òg i rolla som offentleg innkjøpar.

I Forskringsrådet si mentorordning for fylkeskommunar og kommunar som ønskjer å søkje Horisont 2020/Horisont Europa, vil Vestland fylkeskommune ha Vestlandsrådet sin cruise-strategi som case, med mål om å utvikle ein prosjektsøknad med Vestland fylkeskommune som prosjektleiar, jf. RS 6/2019. Problemstillingar knytt til miljø og klima er felles for alle hamner og destinasjonar, og det er naturleg å sjå til internasjonale miljø når det gjeld framtidige løysingar for drivstoff, handtering av logistikk på land, utslepp til luft og sjø og innhenting av kunnskap.

Fylkesdirektøren vil bruke Erasmus+-programmet aktivt til å styrke arbeidet med kompetanseutvikling i arbeidslivet i tråd med strategiane i handlingsprogrammet. Vestland fylkeskommune har gode system og rutinar for å søkje på midlar til mobilitetsprosjekt og forventar å hente inn 1 million kroner for 2020. Desse midlane kan lokale, tverrsektorielle grupper søkje på til erfaringsutveksling og studie av god praksis for å betre utdanningstilboda i fylket.

Gjennom medlemskap i EARLALL "European Association for Regional and Local Authorities for Lifelong Learning" har fylkeskommunen tilgang til gode partnerar i Europa som er drivarar for innovasjon, grøen vekst og inkluderande samfunnsutvikling. Frå dette nettverket er det venta prosjektsøknader med Vestland fylkeskommune som partner, knytt til ungt entreprenørskap, vaksenopplæring og kompetanseutvikling (Industri 4.0).

Fylkesdirektøren er kjent med at det kjem ei utlysing i Erasmus+ tidleg i 2021 med tema Centres for Vocational Excellence (CoVE). Det har vore to slike utlysingar tidlegare kor det har vore mogleg å få tildelt opp til 40 millionar kroner. Prosjekta skal ha fokus på ein spesifikk sektor eller bransje og stimulere til innovasjon i yrkesutdanninga og på fagskolenivå i eit samarbeid mellom fleire europeiske partnerar. Fylkesdirektøren vil i samarbeid med fylkesdirektør for opplæring og kompetanse vurdere kva tema som det kan vere aktuelt for Vestland fylkeskommune å søkje ein CoVe på, og der Vestland fylkeskommune er prosjektleiar. Eit døme er "Ocean Technologies", kor vi allereie er verdsleiar, men kor det samstundes er viktig å styrke vår framtidige posisjon gjennom å utvikle eit spissa kompetansemiljø på dette fagområdet. Vi vil her kunne samarbeide regionalt med klyngene, testfasilitatar, forskingsmiljø og næringsliv.

Politisk involvering

For fylkesdirektøren er det viktig å sikre politisk interesse og involvering i det internasjonale arbeidet i avdelinga. Det er difor ønskjeleg å ha rutinar som sikrar dette, men som samstundes gjev naudsynt fleksibilitet i dette arbeidet.

Vestland fylkeskommune kan anten delta som ein av fleire prosjektpartnerar eller som prosjektleiar. Som prosjektleiar har vi større påverknad over gjennomføringa og utfallet av prosjektet, og som oftast også utforminga og partnerskapet som setjast saman.

Utlysingar både i Horisont 2020, Interreg og større utlysingar i Erasmus+ har som regel handterlege fristar. Dersom Vestland fylkeskommune tek initiativ sjølv til ein projektsøknad, vil søknadsprosessen difor kunne gå over noko tid. Prosjektidèen må drøftast internt og med det regionale partnerskapet først og deretter med europeiske partnerar. Ei projektskisse og ein første finansieringsplan kan då leggjast fram for politisk utval for godkjenning før ein jobbar vidare med prosjektutforminga saman med partnerane. Ein tilnærma fullstendig projektsøknad vil så kunne leggjast fram i god tid før søknadsfristen går ut, med fullmakt til fylkesdirektøren til å avklare eventuelle tidskritiske problemstillingar som må handterast før fristen går ut. På denne måten unngår administrasjonen å leggje mykje arbeid i ein projektsøknad som det ikkje er politisk tilslutning til, og vi unngår å involvere partnerar i eit arbeid som ikkje resulterer i ein søknad, noko som vil kunne øydeleggje vårt renommè som ein påliteleg partner. Mindre prosjekt i Erasmus+, slik som strategiske partnerskap, har kortare fristar. Her er budsjetta mindre og eigeninnsatsen på 20 % dekkjast i sin heilskap gjennom arbeidstimar. I dei tilfella Vestland fylkeskommune er prosjektleiar, er det difor tilstrekkeleg at projektsøknaden leggjast fram for politisk handsaming berre ein gong.

Tidlegare erfaringar viser at i dei tilfella vi får førespurnad om å delta som ordinær partner, vil det som regel vere svært kort tidsfrist, mange gongar berre 2-3 veker. Dette gjeld spesielt Horisont 2020-prosjekt der forskingsmiljøa i regionen har behov for ein offentleg partner, men òg strategiske partnerskap innanfor Erasmus+ og EØS-prosjekt. Dei fleste av slike førespurnader takkar vi nei til, men nokre gongar er prosjektet heilt i kjernen av det vi driv med og kan gje ein stor meirverdi for Vestland fylke. I slike tilfelle vil det ikkje vere tid nok til å leggje det fram for politisk utval. Det er då ønskeleg at fylkesdirektøren godkjenner slik deltaking administrativt og dekkjer eventuelle kostnader innafor budsjettamma. Fylkesdirektøren vil vurdere omfang, budsjett og tidsperspektiv i kvart einskild tilfelle og syte for politisk handsaming der det er mogleg eller påkravd.

Finansieringsbehov i prosjekta vil bli ivareteke og prioritert gjennom eigeninnsats og/eller innafor ramma av det einskilde årsbudsjett.

For at Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon skal ha høve til å justere kursen undervegs når det gjeld prioritering av prosjekt, vil fylkesdirektør leggje fram årlege rapportar med oversikt over deltaking i internasjonale samarbeidsprosjekt inkludert ressursbruk og måloppnåing.

Vedtakskompetanse

Hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon.

Vurderingar og verknader

Økonomi: Alle prosjekt handterast innafor avdelinga sitt årsbudsjett.

Klima: Mange av prosjekta vil ha positiv effekt for klimaet.

Folkehelse: Ikkje relevant.

Regional planstrategi: Regional planstrategi og regionale planar er premisser for kva prosjekt som blir utvikla.

Konklusjon

EU-programma gjev store moglegheiter for Vestland fylkeskommune til å delta i internasjonale samarbeidsprosjekt. Alle samarbeidsprosjekt skal vere forankra i Handlingsprogram for innovasjon og næringsutvikling. Det er behov for avklaringar for kva prosjekt som skal leggjast fram for hovudutval for næring, naturressursar og innovasjon for godkjenning.